

Arkivsak

20/13074-1

Saksbehandler

Lars Wilhelm Solheim

Saksgang

Hovedutvalg for klima, areal og plan

Fylkesutvalget

Møtedato

25.06.2020

26.08.2020

Vestfold og Telemark vannregion – videreføring av samarbeid med vannområdene for perioden 2021 -2027 (33).

FYLKESRÅDMANNENS UTKAST TIL POLITISK SAK

Innstilling fra fylkesrådmann

1. Vestfold og Telemark vannregion viderefører dagens modell om samarbeid og organisering i vannområdene for perioden 2021-2027(33) ved å delta i spleiselag etter «Telemarksmodellen» med slik fordeling; 40% på kommunene, 24 % nasjonal stat, 12% regional stat (fylkesmannen), 24% fylkeskommunen.
2. Fylkeskommunens deltakelse i spleiselaget for perioden 2021-2027(33) skjer under forutsetning av at sentral- og regional stat og kommunene også deltar ihht. oppsatt fordeling.
3. I de vannområdene som besluttes ledet av politiske styringsgrupper legger Vestfold og Telemark fylkeskommune til grunn at fylkeskommunen gis anledning til å være politisk og administrativt representert i styringsgruppas møter.

Bakgrunn og saksgang

Saken dreier seg om videre organisering i vannområdene (VO) i kommende planperiode 2022-2027 (33). Tilsvarende sak ble sist gang behandlet før sommeren 2016 i Vestfold og Telemark fylkeskommuner. Fylkesrådmannen tilrådte den gang å videreføre organiseringen med kommunalt lederskap og med vannområdekoordinatorer knyttet til vertskommuner og finansiering gjennom spleiselag etter «Telemarksmodellen» (40% på kommunene, 24 % nasjonal stat, 12% regional stat (fylkesmannen), 24% fylkeskommunen). Både kommunene og regional stat sluttet seg til dette prinsippet. Saken er en organisatorisk oppfølging av gjennomføring av arbeidet, konferer sak 21/19 i fylkestinget, «Planprogram» og «Hovedutfordringer» og er en grunnleggende forutsetning for å lykkes med arbeidet for planperioden 2022 -2027 (33).

Saksopplysninger

Arbeidet med vannforskriften følger plan- og prosessreglene i plan- og bygningsloven. I vannforskriftens par. 22. heter det bla; *Statlige organer og kommuner har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres ansvarsområde, jf. plan- og bygningsloven § 8-3.* Arbeidet med plan- og prosessdelen av vannforskriften er tildelt fylkeskommunene. Stortinget har dermed lagt til grunn at arbeidet med helhetlig vannforvaltning er en viktig politisk oppgave. Vestfold og Telemark fylkeskommune er fra 01.01.2020 tildelt rollen som vannregionmyndighet (VRM). Vestfold og Telemark fylkeskommune har derfor et særlig ansvar for gjennomføring av vannforskriften i regionen. Fylkeskommunen er planmyndighet og plan- og prosessansvarlig for de regionale vannforvaltningsplanene og dessuten sektoransvarlig (fylkesveier; kulturminner, regional utviklingsaktør ved å sette tema, muligheter og

utfordringer i sammenheng under overskriften «helhetlig vannforvaltning»). Regionene står fritt til å beslutte hvordan de vil legge opp arbeidet i vannområdene.

I kapittel 10 i regional vannforvaltningsplan (2016-2021) om «Organisering av vannregionen» fastholdes videreføring av organiseringen med vannområder og inndeling slik det har vært fra 2010.

Som en konsekvens av regionreformen endret landsdelen fra 01.01.2020 sin formelle geografi. Dette medfører et behov for en gjennomgang av geografisk fordeling av utgifter. Ulike nøkler har vært diskutert i tidligere vannregion Vest-Viken som Vestfold og Telemark fylkeskommuner var en del av. Vestfolds kommuner konkluderte med å bruke en «fair» fordeling mellom kommunene, mens Telemark fordelte den totale summen som kommunene bidrar med i spleiselaget mellom kommunene, etter antall innbyggere og kommunens areal innenfor vannområdet, samt antall vannområder som kommunen deltar i. Fordeling av utgiftene mellom kommunene varierer mellom vannområdene.

Miljødirektoratet anbefaler modellen med å videreføre organiseringen med vannområder og med tilsatte vannområdekoordinatører. Direktoratet har understreket viktigheten av dette overfor Klima- og miljødepartementet i sammenheng med godkjenning av de regionale vannforvaltningsplanene. Klima- og miljødepartementet uttrykker imidlertid ifm. opprettelse og endringer av vannregioner i desember 2019 følgende: *Økte kostnader for fylkeskommuner som får økt ansvar motsvares av at antallet fylkeskommuner er redusert, og ev. budsjettmessige konsekvenser dreier seg kun om fordelinger tilpasset ny vannregioninndeling.*

Omforente prinsipper for perioden 2016-2021 som kan føres videre i perioden 2022 -2027 (33) er:

- I Regional plan for vannforvaltning 2016-2021 konkluderer Vest-Viken med å opprettholde organiseringen med vannområder og vannområdekoordinatører. Dette forutsetter primært et spleiselag mellom stat, fylke og kommuner og årlig oppfølging i budsjett- og økonomiplaner.
- Fylkeskommunene og fylkesmennenes administrasjon inviteres som observatører i de møter som pågår i vannområdene.
- Det kan være hensiktsmessig at de politiske styringsgruppene i vannområdene ledes av folkevalgt i regnskapsførende vertskommune hvor også arbeidsgiveransvaret til vannområdekoordinator legges.
- «Telemarksmodellen» legges til grunn for samarbeidet med slik fordeling; 40% på kommunene, 24 % nasjonal stat, 12% regional stat (fylkesmannen), 24% fylkeskommunen.
- I vannområder som besluttet ledet av politiske styringsgrupper, legges til grunn at fylkeskommunen gis anledning til å være politisk og administrativt representert i styringsgruppas møter.
- Numedalslågen, Eikeren, Nidelelva og Breiangen Vest er fylkesgrenseoverskridende vannområder. Etter nedstrømsprinippet har Vestfold og Telemark fylke ansvar for oppfølging av Numedalslågen og Breiangen Vest. Samarbeid med andre vannregioner er nødvendig. Dette gjelder også Eikeren og Nidelva (Fyresdal kommune) i Innlandet og Viken og i Agder vannregioner.

Vannområder i Vestfold og Telemark fylke, samt områder inn i nabofylker.	Stilling % 2020	Brto. Utgift 1000,-	Stat - sentral 24%	Stat - regional 12%	Fylkes - Kommuner 24	Kommuner 40%	Kommentarer, Ansvarlig VRM.
Siljan-Farrisvassdraget	50	550`	132`	66`	132`	220`	VTFK
Aust-Telemark	60	716`	172`	86`	172`	286`	VTFK
Tokka-Vinje	30	525`	126`	63`	126`	210`	VTFK
Midtre-Telemark	100	1.100`	264`	132`	264`	440`	VTFK
Skien-Grenlansfjorden	50	700`	168`	84`	168`	280`	VTFK
Numedalslågen)	80	730`	175`	88`	175`	292`	VTFK
Horten-Larvik	50	679`	163`	82`	163`	271`	VTFK
Kragerøvassdraget	50	650`	156`	78`	156`	260`	VTFK
Breiangen Vest	50	550`	132`	66`	132`	220`	VTFK (ubesatt VO)
Aulivassdraget	50	619`	148`	75`	148`	248`	VTFK
Eikeren (Viken/VTFK)	(30	-	-	-	(0 fra VTFK)	-	(Oppfølging VFK)
Nidelva	(33	-	-	-	(0 fra VTFK)	-	(Oppfølging AFK)
Sum	5,1	6.819`	1.636`	820`	1.636`	2.727`	-----

Brto. utgift i tabellen er samlet utgift i vannområdenes prosjektplaner/ mandat. Innslagspunkt for fornyet finansiering kan være forskjellig for de ulike vannområdene.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser

Det er behov for ressurser til ca. 5,1 årsverk til de 10 vannområdekoordinatorene i vannområdene i Vestfold og Telemark for perioden 2021-2027 (33). I tillegg er det naturlig med et samarbeid om de fylkesgrenseoverskridende vannområder, Nidelva, Eikeren, Breianger Vest og Numedalslågen i forhold til vannregion Innlandet og Viken, og vannregion Agder. Fylkeskommunens bidrag ligger allerede inne i driftsbudsjettet for 2020, er foreslått videreført inn i økonomiplanen (2020- 2023) og vurderes lagt til grunn i neste planperiode for vannforskriften for 2021-2027 (33).

I planperioden 2010-2021 har organisering av arbeidet i vannområdene også vært diskutert. Konklusjonene har gjennomgående vært at vannområdene organiseres med en politisk styringsgruppe med tilhørende faggrupper fra berørte kommuner. Navet i dette har vært og er vannområdekoordinatorene. I en tidligere fase var vannområdene organisert som prosjekt. Det har etter hvert blitt tydelig at dette er et arbeid som ikke går over, noe som medfører at «lov om midlertidig ansettelser» må vurderes ved skifte av personal, ny-utlysninger eller ved videreføring av stillingene som vannområde koordinatorene. En samlet forvaltning har uttrykt at stabil organisering i vannområdene er å foretrekke. Dette vil gi en mer robust løsning og være i tråd med milepeler (6 års sykluser) fastsatt i vannforskriften.

Fordeling av utgiftene varierer mellom vannområdene. Det økonomiske handlingsrommet i vannområdene kan økes gjennom deltakelse fra eksterne aktører, for eksempel bedrifter, regulanter og gjennom ulike tilskuddsordninger.

Staten har til en viss grad fulgt opp gjennom statsbudsjettet, og tilskuddene til plan- og prosessarbeid har økt noe fra tidligere år. I 2020 utgjorde tilskudd fra staten til Vestfold og Telemark fylkeskommune som ny vannregionmyndighet kr. 1 000 000,-, noe som betyr en underdekning på kr. 636 000,- i 2020 dersom en legger «Telemarksmodellen» til grunn. Til sammenligning utgjorde underdekning i de to fylkeskommunene samlet kr. 1 100 000,- i 2019. Tilskudd fra Miljødirektoratet til vannområdene styres via Vestfold og Telemark fylkeskommune og utgjør kr. 1 600 000,- i 2020. Dette betyr en underdekning på kr. 36 000,-. Samlet underdekning på kr. 672 000,- i 2020, dekkes innenfor sektorens ramme.

Det fylkeskommunale bidraget til spleiselag etter «Telemarksmodellen» må prolongeres årlig i perioden 2021-2027. Forutsigbarhet er svært viktig for kommunene, og tydelighet fra staten og fylkeskommunen er viktig for gjennomføring av arbeidet. Vestfold og Telemark fylkeskommune legger samtidig til grunn at staten også bidrar etter prinsippene i Telemarksmodellen i perioden 2021-2027, og med blikk mot perioden 2027-2033.

Vestfold og Telemark fylkeskommune vil få overført noe midler fra tidligere Vest-Viken vannregion. Dette er godtgjøring for arbeid fylkeskommunene gjorde for daværende vannregionmyndighet som var under avvikling i 2019. Disse midlene er en omfordeling av øremerkede midler til vannforvaltning fra Miljødirektoratet. Det vil også bli overført midler satt på fond øremerket vannområde Breianger vest da dette vannområdet ikke har vært organisert i perioden 2016-2021.

Fylkesrådmannens vurdering

Vannforvaltning er en lovpålagt oppgave som medfører plikter for aktørene (primært staten, fylket og kommunene) og som medfører konsekvenser for miljø, næringsliv og innbyggerne. Vannregionmyndigheten og aktørene i Vestfold og Telemark fylke har i det vesentlige vært enige om å holde frem med vannregionkoordinatorer for å gjennomføre vannforvaltningsplanene og å delta i rulleringen av disse. Fylkesrådmannen tilrår å videreføre organiseringen med kommunalt politisk

lederskap i vannområdene og med vannområdekoordinatorer knyttet til vertskommuner og finansiering gjennom spleiselag. Arbeidet er i tråd med «Ditt og mitt Vestfold og Telemark» og med et særlig fokus på bærekraftmål 17 om «samarbeid for å nå miljømål», jmf bærekraftmål 14 «livet under vann» og bærekraftmål 6, «rent vann og gode sanitærforhold». Fylkesrådmannen anbefaler at fylkeskommunen følger opp med ressursinnsats i vannforvaltningsarbeidet og med deltakelse i spleiselag. Det forutsettes at både stat og kommune deltar i spleiselagene. I arbeidet med kystvannet påpeker Vestfold og Telemark fylkeskommune betydningen av kontakt med andre vannregioner rundt Oslofjorden, slik dette er uttrykt i forslaget til Helhetlig plan for Oslofjorden (HKAP sak 5/20). Det samme gjelder behov for samarbeid om øvrige fylkesgrenseoverskridende vannforekomster.

Det er naturlig å gjøre en ny milepelsvurdering ifm. overgangen mot planperioden 2027-2033, da vi da også vil vite mer om miljømål er oppnådd eller ikke, og i så fall hvor og på hvilken måte innsatsen da må innrettes.

Vedlegg:

Kart over vannområder og regiongrenser.